

ARTICLE DE JORGE SAMPAIO

Le Monde | 18.08.04

L'any 2004 figurarà sens dubte en els annals de la Història com l'any d'Europa. No només pel pas decisiu vers la reunificació del continent amb l'adhesió de les joves democràcies d'Europa central i oriental, de Xipre i de Malta el primer de maig. Sinó també a causa de l'adopció el juny del tractat constitucional, que serà ratificat a Roma a finals d'octubre.

Amb aquests avenços decisius en el doble front de l'ampliació i de l'aprofundiment de la Unió, un cicle que va començar fa més de deu anys s'acaba. Per això 2004 és també l'any de la fundació de la nova Europa.

A part d'aquestes dues fites fundacionals, cal remarcar encara d'altres fets significatius de la vida comunitària que fan del 2004 un any de transició i de canvis: les eleccions europees que, per primer cop, han portat a les urnes a milions de ciutadans de l'Europa unida per escollir un Parlament comú; el nomenament pels 25 membres d'un nou President de la Comissió, José Manuel Durao Barroso, amb l'aval del nou Parlament; la constitució d'un executiu comunitari renovat que entrarà en funcions el novembre.

Els propers anys seran crucials per Europa, per dues raons. D'una banda, perquè, més enllà del procés d'adhesió, cal a partir d'ara assegurar la integració dels nous membres.

Crec que l'UE ha de fer de la tasca d'integració la seva prioritat. En efecte, si la plena integració dels nous membres fracassa, això comportarà l'enfonsament de la construcció europea en tant que

projecte de pau, d'estabilitat, de prosperitat compartida i de desenvolupament sostenible fundat sobre l'economia social de mercat, la solidaritat i la cohesió econòmica, social i territorial entre tots els seus membres.

D'altra banda, perquè l'aprofundiment polític de la Unió no acaba amb l'adopció d'una nova Constitució, que convé en tot cas saludar. Es tracta d'una decisió històrica i irreversible que marca la fi d'un cicle prolongat i esgotador de reformes incompletes que s'eternitzava des de Maastricht i posava en qüestió la credibilitat de la UE.

El consens al que han arribat els caps d'estat i de govern dels vint-i-cinc després del fracàs registrat en el Consell de desembre de 2003 tradueix així la seva voluntat inequívoca de dotar la Unió d'una Constitució en la que tots els ciutadans i els Estats es retrobin. Aquesta carta hauria de permetre també renovar els termes d'un pacte europeu reforçat.

També constatem la convicció que no es tractava, en el moment present, de procedir a una simple revisió dels tractats el que va portar al Consell a innovar en la pròpia preparació dels treballs.

La convocatòria inèdita d'una Convenció que funcionés com una assemblea constituent respon precisament al desig de la Unió Europea de procedir a una reforma de fons, basada en una definició més clara dels seus objectius, mitjans i finalitats, i d'enfortir la seva legitimitat política.

El que està en joc és una llei fonamental destinada a emmarcar la vida col·lectiva de centenars de milions d'europeus i a ser aplicada per tots els Estats membres.

Per això és comprensible que hi hagi, d'una banda, una inevitable i saludable diversitat de posicions, d'esperances i de reivindicacions de partida i, per l'altra, una necessitat d'arribar a compromisos que, per definició, exigeixen concessions i, probablement, l'acceptació de solucions negociades.

Aquestes poden, segons els casos, quedar-se curtes o anar més lluny de les pretensions individuals dels Estats membres. És el que s'ha produït en el Consell europeu de juny. I si l'impasse i el bloqueig han donat pas al diàleg i a la concertació, és precisament perquè hi havia consciència que estava en joc el futur d'Europa, i que pagava la pena d'insistir-hi, malgrat el risc d'un nou fracàs.

En aquest Consell han prevalgut l'interès general i el sentit de la Història. Ha guanyat l'Europa unida. Però ara cal que guanyin els europeus.

No hi ha cap dubte que l'adopció del tractat constitucional representa un esdeveniment irreversible. Cal que ara lluitem per la seva ratificació. Ningú no ignora que es tractarà d'un procés complex i llarg, permeable a múltiples i aleatòries interferències, sovint sotmès a condicions i a qüestions accessòries que no tenen res a veure amb el seu contingut concret. Igualment, ningú no ignora que el resultat d'aquest procés és molt incert donat els nombrosos referèndums nacionals que tindran lloc.

Per això és més necessari que mai conjugar els nostres esforços per vèncer el gran repte que representa la ratificació de la Constitució. No ens podem permetre deixar de costat l'ocasió històrica que aquest desafiament representa per Europa, per cadascun dels seus membres i per tots els europeus. Al final d'aquesta batalla, no hi haurà ni

guanyadors ni perdedors. O prenem en mans el nostre futur o retrocedirem en la Història.

No tinc cap mena de dubte que encertem plenament en apostar per Europa i que, en el nostre món globalitzat, la integració europea ha esdevingut una qüestió d'identitat. És, doncs, per Europa, i no contra ella, que devem combatre, per la defensa intransigent del patrimoni de valors i de principis que, fins avui, han dibuixat el seu rostre. I especialment preservant la igualtat, enfortint la solidaritat i mantenint la cohesió entre els seus membres.

El futur tractat encarna una concepció d'Europa fidel a la visió dels seus fundadors, que li permetrà continuar afermant-se, al llarg d'aquest segle XXI, com un espai cada cop més ampli de pau, de democràcia, d'economia social de mercat i de ciutadania compartida.

Aquesta Constitució consagra els valors i els principis que funden Europa com a projecte comú de societat i com a comunitat de destí; a partir d'ara amb la carta de drets fonamentals. El principi d'igualtat entre els Estats membres està clarament estipulat en el respecte a la diversitat cultural, religiosa i lingüística.

S'hi reconeix el principi de cohesió social, econòmica i territorial de la Unió. S'hi reitera la voluntat d'aprofundir en les polítiques comunes per garantir un futur de prosperitat, de seguretat i de justícia. S'obre la via a un veritable govern econòmic de la zona euro incitant els seus membres a desenvolupar una coordinació encara més estreta de les polítiques econòmiques en benefici del desenvolupament sostenible i de l'ocupació. Es relança la política exterior i de seguretat comú així com la política europea de defensa.

Finalment, es dota la Unió Europea d'una arquitectura institucional reforçada que li permetrà seguir per la via de l'aprofundiment polític d'Europa en tant que unió d'estats i de pobles, en el respecte a les identitats i les diversitats nacionals.

Com a símbol de l'inici d'un nou cicle en la construcció europea, el tractat oferirà als europeus una visió de futur i un disseny polític que proposi respostes adequades als desafiaments que ens planteja el món d'avui. Penso concretament en l'aprofundiment d'una política comú en matèria de justícia i d'affers interiors, que s'hi preconitza i, naturalment, en el desenvolupament d'una política exterior, de seguretat i de defensa comú enfortida.

Aquesta hauria de permetre a la Unió Europea garantir la seva autonomia estratègica en els terrenys essencials de la seguretat. Però també d'afermar-se cada cop més com a mitjà irremplaçable per assolir la pau, la estabilitat, la prosperitat, la democràcia, la justícia i el respecte als drets humans en el món.

Aquestes són, en la meva opinió, algunes de les nostres prioritats, que la Constitució valida plenament en dotar a la Unió dels instruments per respondre-hi i perquè fixa el marc de la seva aplicació. Cal doncs que aquest tractat sigui ratificat en un termini raonable. Aquest objectiu ha de ser la nostra causa comuna.

Jorge Sampaio és President, socialista, de la República portuguesa.